

РЕЦЕНЗИЯ

за дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“, област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление: 3.2. Психология, научна специалност: Педагогическа и възрастова психология

Докторант: Димитра Димопулу

Тема на дисертационния труд: „Психична устойчивост при гръцките учители“

Научен ръководител: проф. д-р Станислава Стоянова, катедра „Психология“, Философски факултет, ЮЗУ „Неофит Рилски“

Изготвил становището: доц. д-р Теодор Гергов, катедра „Психология“, Философски факултет, ЮЗУ „Неофит Рилски“

Получени материали: автобиография, дисертация и автореферат

Данни за докторанта

Димитра Димопулу е редовен докторант по Педагогическа и възрастова психология към катедра „Психология“ на ЮЗУ „Неофит Рилски“. От предоставените автобиографични данни става видно, че е завършила бакалавърска степен по социология в Атина, след което и две магистратури - по управление на здравеопазването /Хеленик свободен университет/ и специална педагогика /Университет в Никозия/. Образователната ѝ квалификация включва също тренинги и семинари на психолого-педагогическа тематика. В професионалните си изяви е заемала позиции на административен и финансов асистент, а последно е работила като заместващ специален учител в средно училище. Тези

нейни активности и експертиза, вероятно са очертали избора на тема за дисертацията.

Докторантката е преминала процедура по вътрешна защита на предложението за становище дисертационен труд и е насочена към външна защита. Тя има публикувани три научни статии, свързани тематично с дисертационния труд, изпълнени са и всички активности заложи в индивидуалния план на обучение на докторанта, с което покрива изискванията за присъждане на съответната образователна и научна степен. Авторефератът съответства на дисертационната разработка и включва основните моменти от структурата и съдържанието на труда.

Актуалност и значимост на темата

Актуалността на темата е вън от съмнение. Психичната устойчивост е изключително важна в динамични и сложни времена като днешните. Тя се съотнася с психичното здраве и с адаптивните възможности на личността към постоянно променящите се условия на средата. Психичната устойчивост е ключова при упражняването на стресогенни професии, каквато е учителската. Много са факторите в учебна среда, способни да провокират високи нива на психичен стрес. Учителят трябва да отговори на тях с устойчивост, която резонира към учащите, подобрявайки психоклимата в клас и академичната успеваемост. Ето защо са важни изследванията на психичната устойчивост, чрез тях ще се установят буфери и ресурси за справяне и психосоциална адаптация.

Настоящото проучване акцентира и върху многомерността на изследвания конструкт, прилагайки три измерителя и оценявайки го от различни аспекти - психичната устойчивост на учителя като лична компетентност и приемане на себе си и живота, психичната устойчивост като способност за регулиране на степента на самоконтрол при стрес, за

запазване или подобряване на собственото благополучие и психичната устойчивост като способност за бързо и лесно възстановяване от стрес.

Структура на представената дисертация

В структурно отношение, дисертационният труд съдържа увод, три основни глави (Теоретични възгледи за психичната устойчивост, Методология на изследването, Резултати), а също така обсъждане, ограничения, заключения, научни приноси, литература и две приложения. Дисертацията е с общ обем 142 страници, включва 50 таблици и 3 фигури. Цитираната литература обхваща 187 заглавия.

Теоретичната постановка включва определения за психичната устойчивост, измерения на феномена в образованието – при учители и ученици. Проследена е психичната устойчивост в здравеопазването, тъй като част от здравният персонал е ангажиран в сферата на образованието, както и връзката ѝ с бърнаут синдрома. Внимание са получили и някои фактори, техники, програми и стратегии за повишаване на психическата устойчивост. Като цяло информацията е изчерпателна, добре структурирана и следваща логиката на конкретното проучване.

Цитираните източници са релевантни на темата, като всичките са коректно описани в библиографията и поставени в текста.

Изследователски модел

Изследователската концепция на дисертацията е представена в трета глава. Целта и задачите са ясно формулирани. Изхождайки от целта на изследването са изведени четири смислени хипотези. Изследваният контингент се състои от 120 гръцки учители, като можеше да е и по-многочислен, с оглед на това, че е използвана платформата Google Forms. В извадката попадат учители от всякакъв вид училища, но само от град Солун, което ограничава нейната представителност. Възрастта варира от 26 до 60 години, като средната е 38 години.

Предоставена е и подробна информация за образователния ценз, годините трудов стаж, семейното положение, дохода и др.

В качеството на изследователски инструментариум влизат следните въпросници:

Скала за устойчивост на Егото (ER89) от Block and Kremen;

Кратка скала за устойчивост (BRS) от Smith et al. (2008);

Скалата за устойчивост на Вагнилд и Йън;

Използван е и авторски въпросник на докторанта относно стреса, преживян през периода на COVID-19, което се явява и приносен момент на дисертацията;

Фигурират и социално-демографски въпроси, регистриращи демографските, образователните и работните характеристики на изследваните лица.

Всички използвани методи притежават необходимата за целта надеждност, а изследването е реализирано съобразно етичните принципи. Прецизно са описани и статистическите процедури при анализа на данните.

Резултати и анализ на данните от проведеното психологично изследване

Емпиричният масив от данни е представен в трета глава. Същият е визуализиран с 50 таблици и 3 графики. Тук бих препоръчал, да се унифицират визуализациите, като изпълват цялата страница по ширина. Разработката се отличава с богата емпирична част. Демонстрирано е сериозно отношение при обработката на данните. Анализират се множество различия по редица признаци. Очертани са любопитни закономерности, които са с потенциал да добият и практическо изражение.

Направено е обстойно обсъждане на резултатите, в което проличават доброто познаване на материята от страна на докторанта, както и умелото боравене с понятия, способностите за открояване на

тенденции и интерпретация. Коментарът би добавил още стойност, ако резултатите се обсъждаха и в контекста на повече други изследвания по въпроса. Направеното заключение е центрирано и логически изведено от съдържанието на разработката. Посочени са и някои ограничения на изследването.

Съгласен съм с формулираните от докторанта приноси в края на дисертацията. Действително, чрез изследване на различни аспекти на психичната устойчивост се изгражда цялостен и многостранен поглед върху въпросния феномен. Разширява се разбирането за ролята на психичната устойчивост в образованието, както и в контекста на извънредни стресови фактори, като пандемията от COVID-19. Освен че ще обогати научната литература, изследването има и практикоприложен потенциал за образователната политика и подкрепа. Като принос може да се добави и разработения от докторанта въпросник за измерване нивата на стрес причинен от COVID-19.

Мнения и препоръки

В извадката попадат учители от всякакъв вид училища, но само от град Солун, което ограничава нейната представителност. Това е добре да се има предвид при следващи изследвания.

Също така е редно визуализациите да изпълват страницата по ширина, което внася допълнителна прегледност.

Коментарът на данните от изследването би добавил още стойност, ако резултатите се обсъждаха и в контекста на повече други изследвания по въпроса.

Като принос може да се добави и разработения от докторанта въпросник за измерване нивата на стрес вследствие от COVID-19.

Заключение

Задълбочените познания на Димитра Димопулу по темата, както и достойнствата на дисертационния труд ми дават достатъчно основания

да гласувам утвърдително за присъждането му на образователната и научна степен „доктор“. Смятам, че докторантът отговаря на условията и реда за присъждането на съответната степен, затова предлагам на уважаемото научно жури да даде своя положителен вот.

29.07.2024 год.

Благоевград

Подпис:

Доц. д-р Теодор Гергов

REVIEW

of a dissertation work for awarding the educational and scientific degree "doctor", field of higher education 3. Social, economic and legal sciences, professional direction: 3.2. Psychology, scientific specialty: Pedagogical and age psychology

Ph.D. student: Dimitra Dimopoulou

PhD thesis on the topic: "Greek teachers' mental resilience"

Scientific supervisor: Prof. Stanislava Stoyanova, PhD, Department of Psychology, Faculty of Philosophy, South-West University "Neofit Rilski"

Opinion by: Assoc. Prof. Teodor Gergov, Ph.D., Department of Psychology, Faculty of Philosophy, South-West University "Neofit Rilski"

Materials received: resume, dissertation and abstract

Data on the PhD candidate

Dimitra Dimopoulou is a full-time doctoral student in Pedagogical and Age Psychology at the Department of Psychology at Neofit Rilski State University. From the provided autobiographical data, it is clear that she completed a bachelor's degree in sociology in Athens, then two master's degrees - in health care management /Hellenic Free University/ and special pedagogy /University of Nicosia/. Her educational qualification also includes trainings and seminars on psychological and pedagogical topics. In her professional appearances, she held positions as an administrative and financial assistant, and most recently worked as a substitute special education teacher in a middle school. These activities and expertise of hers probably shaped the choice of topic for the dissertation.

The doctoral student has undergone a procedure for internal defense of dissertation proposals for an opinion and is directed to external defense. She

has published three scientific articles, thematically related to the dissertation work, all the activities included in the individual study plan of the doctoral student have been completed, which covers the requirements for awarding the relevant educational and scientific degree. The abstract corresponds to the dissertation development and includes the main points of the structure and content of the work.

Relevance and importance of the topic

The topicality of the topic is beyond doubt. Mental resilience is extremely important in dynamic and complex times like today. It relates to mental health and the adaptive capabilities of the personality to the constantly changing conditions of the environment. Mental resilience is key when pursuing stressful professions such as teaching. There are many factors in a learning environment capable of provoking high levels of mental stress. The teacher must respond to them with resilience that resonates with learners, improving classroom climate and academic achievement. This is why research on mental resilience is important, it will establish buffers and resources for coping and psychosocial adaptation.

The present study also emphasizes the multidimensionality of the researched construct, applying three measures and evaluating it from different aspects - the mental resilience of the teacher as personal competence and acceptance of oneself and life, mental resilience as the ability to regulate the degree of self-control under stress, to preserve or improving one's well-being and mental resilience such as the ability to quickly and easily recover from stress.

Structure on presented dissertation

Structurally, the dissertation contains an introduction, three main chapters (Theoretical perspectives on mental resilience, Research methodology, Results), as well as discussion, limitations, conclusions, scientific contributions, references and

two appendices. The dissertation has a total volume of 142 pages, includes 50 tables and 3 figures. The cited literature covers 187 titles.

The theoretical formulation includes definitions of mental resilience, dimensions of the phenomenon in education - in teachers and students. Mental resilience in health care, as part of the health care staff is engaged in the field of education, was tracked, as well as its relationship with burnout syndrome. Certain factors, techniques, programs and strategies for increasing mental resilience have also received attention. In general, the information is comprehensive, well structured and follows the logic of the specific study.

The cited sources are relevant to the topic, and all are correctly described in the bibliography and placed in the text.

A research model

The research concept of the dissertation is presented in the third chapter. The purpose and tasks are clearly formulated. Based on the purpose of the research, four meaningful hypotheses were derived. The studied contingent consisted of 120 Greek teachers, and it could have been more numerous, considering that the Google Forms platform was used. The sample includes teachers from all types of schools, but only from the city of Thessaloniki, which limits its representativeness. Age ranged from 26 to 60 years, with an average of 38 years. Detailed information on educational qualification, years of work experience, marital status, income, etc. is also provided.

The research tools include the following questionnaires:

Ego Resilience Scale (ER89) by Block and Kremen;

Brief Resilience Scale (BRS) by Smith et al. (2008);

Wagnild and Young Resilience Scale;

An author's questionnaire of the doctoral student regarding the stress experienced during the period of COVID-19 was also used, which is also a contributing point of the dissertation;

There are also socio-demographic questions, registering the demographic, educational and work characteristics of the surveyed persons.

All the methods used have the necessary reliability for the purpose, and the research was carried out in accordance with ethical principles. Statistical procedures for data analysis are also described in detail.

Results and data analysis of the conducted psychological research

The empirical data set is presented in the third chapter. The same is visualized with 50 tables and 3 graphs. Here I would recommend unifying the visuals by filling the entire page in width. The development is distinguished by a rich empirical part. A serious attitude in data processing has been demonstrated. Multiple differences across a number of traits are analysed. Curious regularities are outlined, which have the potential to gain practical expression.

A thorough discussion of the results was made, in which the good knowledge of the subject on the part of the doctoral student, as well as the skillful handling of concepts, the ability to highlight trends and interpretation are evident. The commentary would add more value if the results were also discussed in the context of more other research on the subject. The conclusion drawn is centered and logically derived from the content of the development. Some limitations of the study are also indicated.

I agree with the contributions formulated by the doctoral student at the end of the dissertation. Indeed, by examining different aspects of mental resilience, a comprehensive and multifaceted view of the phenomenon in question is built. Understanding of the role of mental resilience in education as well as in the context of extraordinary stressors such as the COVID-19 pandemic is expanding. In addition to enriching the scientific literature, the research also has practical potential for educational policy and support. The questionnaire developed by the doctoral student to measure stress levels caused by COVID-19 can be added as a contribution.

Opinions and recommendations

The sample includes teachers from all types of schools, but only from the city of Thessaloniki, which limits its representativeness. This is good to keep in mind for further research.

It's also a good idea for the previews to fill the page widthwise, which adds extra legibility.

The commentary on the research data would add more value if the results were also discussed in the context of more other research on the subject.

The questionnaire developed by the doctoral student to measure stress levels due to COVID-19 can also be added as a contribution.

Conclusion

Dimitra Dimopoulou's deep knowledge of the subject, as well as the merits of the dissertation, give me sufficient reasons to vote in the affirmative for awarding him the educational and scientific degree "PhD". I believe that the doctoral student meets the conditions and procedures for awarding the relevant degree, therefore I suggest the respected scientific jury to give its positive vote.

07/29/2024
Blagoevgrad

Signature:
Associate Professor Teodor Gergov, Ph.D